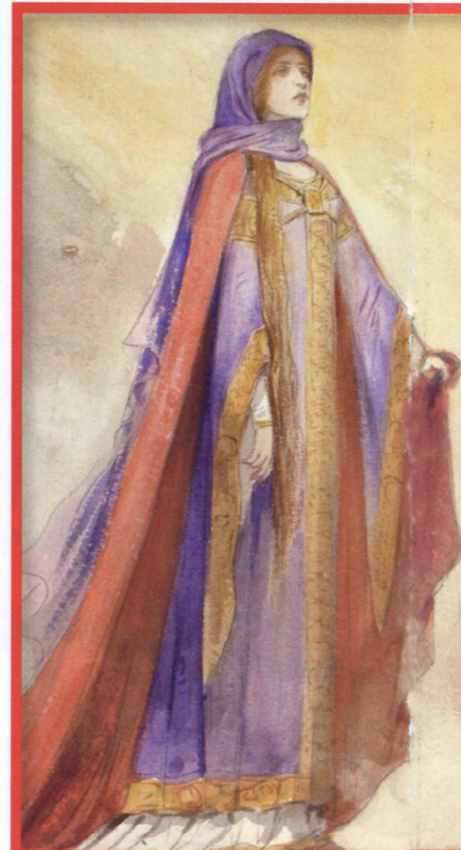

HOMMAGE OPERNOJ DIVI

Lady Jadranka Beresford-Peirse, inicijatorica izložbe, i njena sestra Ljerka Njerš, koja je u Londonu priredila izložbu slika nadahnutim crtežima Percyja Andersona

PERCY ANDERSON

Povratak u London nakon 100 godina

Na izložbi počasno mjesto zauzimaju raskošni kostimi Milke Trnina napravljeni prije stotinu godina po nacrtima slavnog engleskog slikara, kostimografa i scenografa Percyja Andersona. "U svakom kostimu postoji ušivena etiketa koja potvrđuje da su zaista šivani prije stotinu godina u krojačnici Covent Gardena po nacrtima Percyja Andersona. Na etiketama smo pronašli sljedeći natpis: 'Miss Fisher, theatre costumiere, 22, Bedford st. 8, Covent Gardner', kaže autorica izložbe u Covent Gardenu Nada Premerl, muzejska savjetnica u Muzeju grada Zagreba.

MILKA TRNINA OPSESIVNO JE ČUVALA SVE SVOJE KOSTIME

MILKA TRNINA kao Isolda u Wagnerovoj operi 'Tristan i Isolda' (lijevo), te skice Percyja Andersona za njezine kostime u toj istoj ulozi (dalje lijevo) kao i za ulogu Kundry u 'Parsifalu', također Wagnerovoj operi

RASKOŠ KOSTIMA Milke Trnina u Londonu

Dizajner svilenih kostima ukrašenih tirkizima i zlatom britanski je kostimograf Percy Anderson

Napisala: Nina Ožegović
nina.ozegovic@nacional.hr
Snimio: Tomislav Čuveljak

Ovom izložbom želimo Milku Trninu, najveću hrvatsku sopranisticu svjetskog glasa, nezaboravnu Toscu i jednu od najboljih interpretkinja složenih Wagnerovih likova, plasirati u svijetu kao autentičan hrvatski proizvod", rekla je Nada Premerl, muzejska savjetnica u Muzeju grada Zagreba i autorica velike izložbe "Milka Trnina i Royal Opera House", koja je u ponedjeljak otvorena u Kraljevskoj operi Covent Gardena u Londonu.

Izložba je realizirana na inicijativu Lady Jadranke Beresford - Peirse, koja desetljećima živi u Londonu, a poznata je po svojim uspješnim pro-

IZLOŽBA KOSTIMA Milke Trnina otvorena je ovoga tjedna u Kraljevskoj operi u Covent Gardenu točno sto godina pošto je ondje nastupila najslavnija hrvatska sopranistica, operna diva svjetskog glasa

jektima vezanim za zaštitu i očuvanje hrvatske spomeničke baštine. Otvorena je u povodu stote obljetnice zadnjeg nastupa Milke Trnina u Royal Opera House kada je briljirala u ulozi Elisabeth u Wagnerovom "Tannhauseru", a moći će se razgledati sve do 20. siječnja. Sveukupno je izloženo 158 predmeta, koji su samo dio bogate ostavštine velike umjetnice, koja je većim dijelom pohranjena u Muzeju grada Zagreba, te u drugim muzejskim ustanovama. Izložba je veliki događaj i

za Kraljevsku operu jer će kostimi Milke Trnina biti prvi put izloženi u javnosti od razdoblja na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće kada je ta velika operna zvijezda bila na vrhuncu svjetske slave. Osim toga, njezini operni kostimi važni su i zato što jedini, uz fotografije, živopisno prezentiraju slavnu sopranisticu u našem vremenu. Naime, ne postoji nikakav tonski zapis njezinog glasa, iako je u to vrijeme već postojala rudimentalna tehnika snimanja. Kad je Milka Trnina prvi put čula

probne snimke, užasnula se i zadržala sva snimanja, jer je zaključila da je reprodukcija iznimno loša i da ne odražava ljepotu njezinog glasa. Zbog toga je maksimalno ulagala u svoje kostime, smatrajući s pravom da će je jedino oni moći prezentirati u budućnosti.

Izložbi su prethodila trogodišnja istraživanja i pripreme, a rezultat je bogato ilustriran katalog, koji funkcionira kao monografija, prva nakon romansirano rada Mate Grkovića, objavljenog 1966. godine. Istom

prigodom, u umjetničkoj galeriji Hrvatskog veleposlanstva, otvorena je izložba Ljerke Njerš "A Tribute to Milka Trnina" na kojoj je ta poznata hrvatska slikarica i kiparica izložila desetak ulja inspiriranih Andersonovim crtežima.

Na samom ulazu u Royal Opera House izložena su njezina četiri obnovljena kostima - dva iz Puccinijeve "Tosce", a još dva iz Wagnerovih opera "Tristan i Izolda" i "Tannhauser" u Floral Hallu, koji su izazvali oduševljenje stručnjaka

OPERNA DIVA U LONDONU

u Royal Opera House. Naime, oni u svom fundusu nemaju tako starih kostima, pa su se iznimno potrudili oko postava. Bivša kustosica čuvenog Victoria & Albert Museuma s velikom je pažnjom odjenula lutke, a vlasuljarkе su im napravile originalne frizure iz doba Milke Trnine. U hodnicima u prizemlju zgrade postavljeno je dvadesetak visećih vitrina u kojima je izloženo 30-ak Andersonovih crteža, zatim brojne kazališne i privatne fotografije Milke Trnine s posvetama slavnih skladatelja i pjevača Giacomu Puccinija i Enrica Carusa, tada poznate njemačke sopranistice i njezine nastavnice Lilli Lehman i drugih uglednih osoba s kojima se družila. Svoje mjesto su našla Puccinijeva i Carusova pisma primadoni, brojni pokloni, zastave, medalje, note, lovor vijenci, kazališni programi opera u kojima je pjevala i ostale memorabilije velike umjetnice.

Posebno su zanimljiva tri izložka: njezina fotografija s brošem u obliku zvijezde koji joj je poklonio ruski car Nikolaj II kada ju je pozvao da pjeva na njegovoj inauguraciji, zatim Puccinijeva posveta, napisana prilikom njezine prve izvedbe "Tosce" u Royal Opera House 1900. godine - "Istaknutoj umjetnici, gospodici Ternini, idealnoj Tosci Londona sa zahvalnom dušom i s velikim divljenjem Giacomo Puccini" i elegantna crna svilena empir haljina, ukrašena tirkiznim zrnima i zlatovezom, u kojoj je Milka Trnina nastupila u ulozi Tosce. Ta haljina je izazvala velike prijepore: kada je Puccini saznao da Anderson dizajnira crnu haljinu za "Toscu" u drugom i trećem činu, bio je zgromljen i dao je izraditi dodatnu bijelu varijantu. No, kad je vidio Milku Trninu u toj haljini, toliko se oduševio tako da je crni kostim zadržan sve do danas u svim inscenacijama "Tosce".

Već prije otvorenja o izložbi su pisale ugledne britanske novine kao što su važni mjesečnici The Art Newspaper i House and Garden, poznati tjednici Country Life i World of Interiors, zatim stručni časopisi Icon - Institute of Conservation te brojne dnevne novine. Izložba se nakon Londona seli u München gdje je Milka Trnina bila deset godina zaposlena, od 1890. do 1900. godine, kao Kraljevska bavorska komor-

Kad je Puccini vidio Milku Trninu u crnoj haljini kao Toscu bio je oduševljen, iako se tome prije protivio

na pjevačica. Također, Muzej grada Zagreba ponudit će je Metropolitan Operi u New Yorku, te Bostonu, Pittsburgu, Münchenu, Bayreuthu i drugim gradovima u kojima je nastupala.

Milka Trnina rođena je 1863. godine u Dolnjem Sipu, malom mjestu udaljenom 50-ak kilometara od Zagreba, a nakon očeve smrti u dobi od šest godina došla je u Zagreb u kuću ujaka, književnika i vladinog savjetnika Janka Jurkovića gdje je stekla svjetske manire. Glazbe-

ni konzervatorij je završila u Beču kod tada poznatog glazbenog pedagoga Josepha Gansbachera, a debitirala je u Zagrebu kao Amelija u Verdijevu "Un ballo in maschera". Zatim je bila članica opere u Grazu, Dvorske opere u Münchenu, a 3. lipnja 1898. godine prvi put je nastupila u Royal Opera House kao Isolda u Wagnerovoj operi "Tristan i Isolda". Zatim ju je čula Cosima Wagner, skladateljeva supruga i direktorica Wagnerovog festivala u Bayreuthu te je pozvala da pjeva

Kundry u "Parsifalu". U siječnju 1900. počela je nastupati u Metropolitan Operi u New Yorku, a trijumfirala je 1903. godine pjevajući Toscu s Enricom Carusom. Plijenila je pažnju i zbog iznimnih glumačkih sposobnosti pa su je često uspoređivali s najvećim tragedkinjama onog doba, Sarah Bernhardt i Eleonore Duse. Bila je svjetska žena, vrlo suvremenih nazora, a nikada se nije udavala. Već je tada imala svoju press cut agenciju i svog fotografa u Metropolitan Operi, a dru-

žila se s najvećim umovima epohe. Prestala je pjevati u 43. godini života, na vrhuncu slave, zbog upale ličnog živca, a kasnije se bavila pedagoškim radom. U Zagreb se vratila 1913. godine i bavila se dobrotvornim radom. Po njoj se jedan slap na Plitvičkim jezerima zove Slap Mike Trnine.

Dora Kušan Špalj, koja se školovala u Italiji i Švicarskoj, renovirala je tri kostima, a Iva Čukman iz Muzeja za umjetnost i obrt obnovila je jedan. Samo u obnovu jednog kostima bilo je utrošeno oko 2000 sati, jer se radilo ručno, a cilj je bio da se sačuva što više originalnog materijala."

Na pitanje kako je došla na ideju da se izložba o Milki Trnini ponudi Royal Opera House u Londonu, Lady Jadranka Beresford - Peirse je odgovorila kako je prije šest godina sa suprugom, londonskim bankarom, posjetila Ivanićgrad i tamo razgledala izložbu o životu proslavljene hrvatske operne dive Milke Trnine.

"Izložba je bila prekrasna - na njoj su bili izloženi njezini osobni predmeti, srebrni kozmetički pribor, plakati, kazališne pozivnice i drugi predmeti i odmah sam procijenila da

OD COVENT GARDENA DO METROPOLITANA

Milka Trnina i Nikola Tesla

Njezini kostimi su svjetski raritet", rekla je Nada Premerl, koja je istražujući život Milke Trnine otkrila i nepoznate detalje o njoj, kao što je, primjerice, da se u New Yorku intenzivno družila s Nikolom Teslom, velikim obožavateljem opere, koji je u Metropolitanu imao svoju stalnu ložu. "Kostimi su bogato ukrašeni zlatovezom i poludragim kamenjem, a londonski stručnjaci su se divili kako su znalački restaurirani i konzervirani", kaže Nada Premerl.

NADA PREMERL na izložbi (lijevo) i Kraljevska opera Covent Garden u Londonu (desno), gdje se izložba održava

takva izložba mora biti prikazana u reprezentativnom galerijskom prostoru u Royal Opera House u Londonu gdje je ona 56 puta pjevala", rekla je Lady Beresford - Peirse, glavna inicijatorica izložbe. "Vrativši se u London, kontaktirala sam Franchescu Franki, voditeljicu arhiva u Royal Opera House, kojoj sam predložila izložbu o Milki Trnini, a ona je s oduševljenjem prihvatila projekt. U to vrijeme bile su već pripremljene izložbe o Rudolfu Nurejevu, Mariji Calas i drugim kazališnim velikanima pa smo odlučili

izložbu o Milki Trnini organizirati 2006. godine kada se obilježava 100. godišnjica njezinog zadnjeg nastupa u Covent Gardenu. Taj se daleki rok pokazao mudrom odlukom, jer su restauratori imali dovoljno vremena za temeljnu obnovu njezinih veličanstvenih kostima."

"Kad sam u Muzeju grada Zagreba vidjela originalne akvarele Percy Andersona, zapravo, skice njezinih fantastičnih kostima, toliko sam se oduševila da sam napravila ciklus slika o Milki Trnini", kaže njezina sestra, poznata keramičarka

i slikarica Ljerka Njerš. "U svojoj mašti, vidjela sam njezin neobičan i uzbuđljiv život, ljude iz svijeta opere i gotovo mogla osjetiti njezinu energiju i strast. Zadržilo me s koliko je ljubavi pazila na svoje kostime i ostavštinu. Slike sam prije pet godina prikazala na velikoj izložbi u Muzeju grada Zagreba, a zatim sam te radove izlagala u kazalištu Ivana pl. Zajca u Rijeci, te u HNK u Zagrebu i u Ivanićgradu. Izložbu je posjetilo puno mladih ljudi što znači da Milka Trnina i danas predstavlja pojam u svijetu opere." **NCL**

- 1 LJUBIČASTI PLAŠT** obilježje je raskošnog kostima u kojem je Milka Trnina nastupila u 'Tristanu i Isoldi'
- 2 CRVENI KOSTIM** bogato ukrašen zlatovezom kreirao je Percy Adamson posebno za prvi čin 'Tosce'
- 3 CRNI KOSTIM** u drugom činu 'Tosce' inaugurirala je upravo Milka Trnina i odonda je obvezan u toj operi
- 4 MILKA TRNINA** briljirala je u ulozi Elisabeth u Wagnerovu 'Tannhauseru' u ovom kostimu

OBNOVA SVAKOG KOSTIMA za izložbu trajala je 2000 sati